

Om å skrive norsk på hjemmemålet

Kommentar til Jens Haugans debattinnlegg

30 juni: Da je åpne avisa i dag, fækk je meg en solid støkk. «Huff a meg - er je så stygg?»

BJØRN KRISTEN ØRBÆK,
pensjonert lærer

DEBATT

Je såg reati inn i aua på en sur, gammal kaell - som glodde på meg frå et bilde som var tin tør mange år sea - da je borde ha sett litt ærnjless ut.

Men, dæ får så vara.

Sannheta

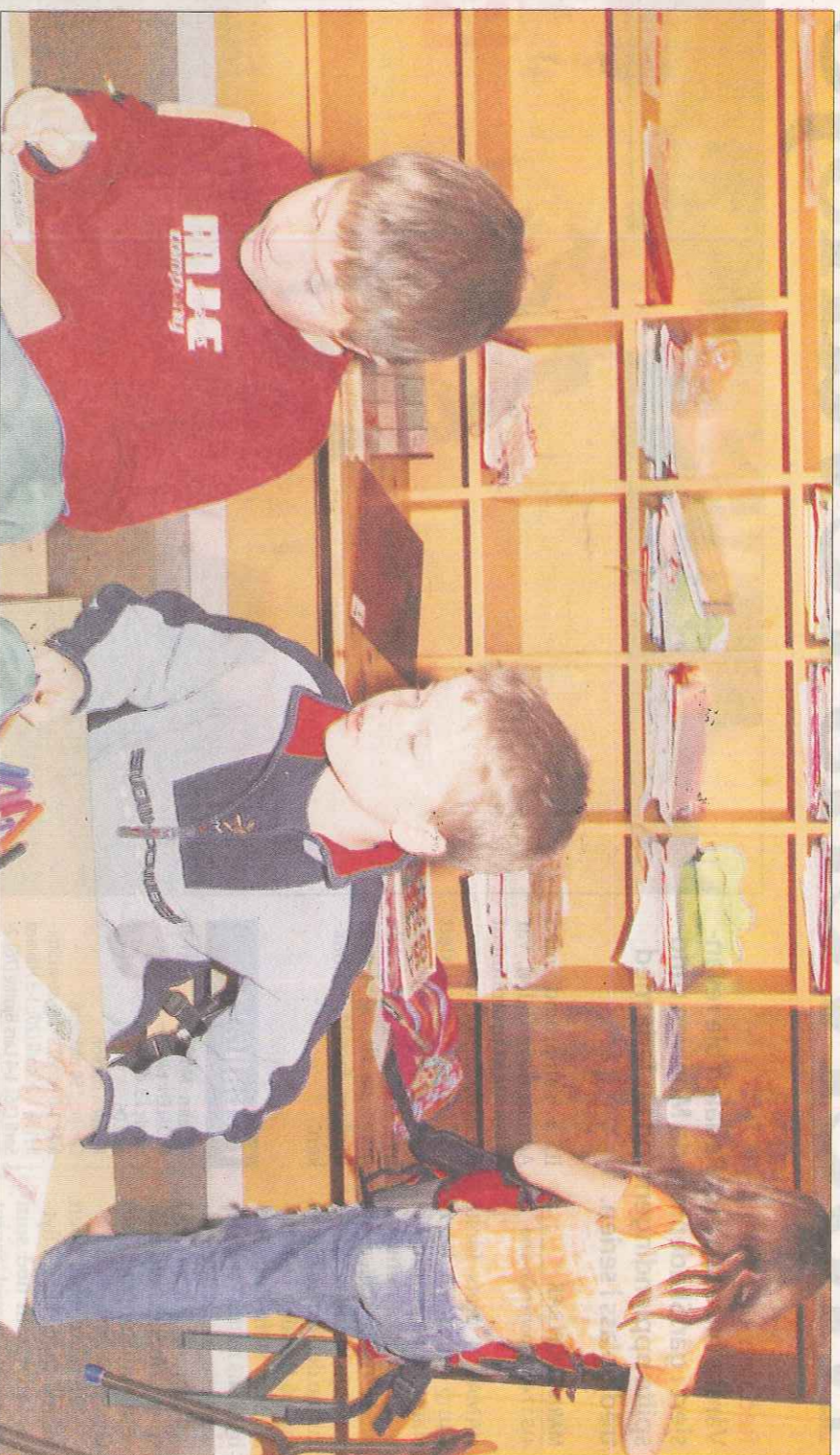
Og så fækk jeg læsa sønnheta om meg sjøl - at je er populist og hø-greekstrem. Å så je som prøve så godt je kæn å hælde meg utalør politikken - jeg som lyst og fræmst skriv innlegg før politkera på båsider - for å få dom tel å gjøra den offentlige skolen bære - såmmå åkke partier som sitt ved makta.

Å da kæn dom full itte hoppe over det aller viktigste språket, som lyt vara presist og godt for å kunne tenkje dom klare tanka - eleva ska full itta vara forsøkskaminer for ihuga målpolitikere og tvinges tel å bruke et språk dom itte har noe forhold tel. Dæ bære ødeleggs tenkjinga dæ

Like gæ'ært

Å tvinga unga tel å tala og skrive noe som itte fell naturlig for dom, er like gæ'ært som det ville vara å prøve å få n Jens, forsteamanuensis ved Høgskolen i Hedmark, tel å tala og skrive Stangedialekt. Dæ blir like dumt.

Kæn itte dom som føle for å bruke nynorsk, gjøra dæ - og så

NATURLIG: Unger kan ikke tvinges til å snakke og skrive annenledes enn det som faller naturlig for dem, konstaterer innsenderen.

FOTO: SCANPIX

kæn vi andre hælde oss tel tala-målet våres heme - og skrive et vanlig bokmål, som ælle skjønne, og som er lett å læsa såmmå hæn i lændet n kjæm ifrå.

Og ve høgti er kæn vi sætta oss ne og dikke på hjemmålet.

Vet itte

N Jens har flere gonger skre vi at hæn kæn vara enig mæ pensjonisten om nye ta dæ n skriv, men å dæ er - dæ vet je fortsatt itte.

Hæn seie at en itte kæn spørja eleva å dom ska lære på skolen. For da vil dom bære velja det mæst lettvinne.

Men dæ stræmme itte helt. Daje før mange år sea diskuterte mæ eleva i samfunnsfagtima i ungdomsskolen, ville ingen ta bort matematikken - den var nødvendig, sa dom. Det såmmå mæ den vanlige norsken, ængelsk, samfunnsfag, naturfag og kroppsvøving.

Ælt dætta var nyttig, sa dom. Men sidemålet var dom ælle enige om borde vara frivillig.

Urettferdig?

Men tel bars att åt dagen i dag - da je ætter å ha lesi innlegget en gong tel gikk på butikken for å hændle,

husker det, også nye fremme i den sosialdemokratiske tankegang etter krigen, men har blitt nesten fullstendig utvannet i takt med utviklingen av det såkalte moderne samfunn.

Velutviklede

De sosialdemokratiske velferdsstater i Skandinavia blir sett på som særlig velutviklede. Mye av garantien for trygghet er overlatt staten i et nasjonalt «spileseilag».

Denne modell hviler på det grunnlag at den enkelte av oss etter evne, betaler inn til fellesskapskasse (skatt/avgifter mv) og mottar så etter behov de tjenester denne velferdsstat har utviklet. Dette forutsetter en sterk offentlig sektor og viljen i fellesskapet til å finansiere den.

Det som ellers karakteriserer modellen er fellesskapets ansvar for barns oppvekstvirksomhet gjennom tilrettelagte og gode tilbud, samt at det er lønnsinntakene som får de mest omfattende rettigheter til sosiale ytelser.

Arbeidskandinavismen

Sejersted skildrer det samarbeidet som utviklet seg mellom arbeidstbevegelsen i Skandinavia fra 1800-tallet og utover mot over-

takelse av den politiske makt, samt skaping av «Den skandinaviske modell» og våre moderne samfunn slik vi har dem i dag.

Denne modell kom ikke «rekende på ei fjøl». Den ble til under faglig og politisk kamp. Skandinaviyas Landsorganisasjoner (LO) og de sosialdemokratiske partier strammert fra en felles rot og har alltid kjørt et sterkt tospann i de enkeltland der målet var klart. En bedre hverdag og trygghet for vanlige mennesker og familier.

Samarbeidet innenfor arbeidstbevegelsen avtødte et samarbeid mellom arbeidsgiverorganisasjonene. Deres første møte ble holdt i 1907, og det ble deretter en tett oppfølging. De harde realiteter på begge sider i arbeidslivet førte til at det på de to fronter, ble søkt styrket gjennom innbyrdes fellesskap og på tvers av landegrensene i Skandinavia.

Hovedavtale og kriseforlik

Sejersted påpeker den gjensidige påvirknings betydning i disse år for vegen videre mot kriseforlik/krisuppgjørelse og hovedavtale/Saltsjøbadavtale og videre mot et politisk samarbeid etter at den hegemoniske posisjon

var sikret for sosialdemokratiet i Skandinavia.

Hovedavtalene i arbeidslivet i henholdsvis Norge i 1935 og Sverige (Saltsjøbadavtalen) i 1938 representerer en sterk og avgjørende milepæl i Skandinaviyas «stille revolusjon» for utvikling og velferd over alt i våre samfunn. Partene i arbeidslivet fikk nå et felles regelverk når det gjaldt forhandlinger og hvordan konflikter skulle håndteres. Disse avtaler har sørget for sterk sentralisert styrke hos partene for sikring av rettigheter og arbeidsfred. De har siden starten vist seg som svært gode redskap for ro, respekt og økt verdiskaping i samfunnet. Sejersted sier: «Avtalene er da også sett på som nasjonale klenodier, grunnstenen for den sosialdemokratiske orden».

Det er dette grunnlag både Høyres Kristin Clemet, Frp's Siv Jensen og deres tenkerank «Civita» vil ha bort. Greier de det river under den sosialdemokratiske velferdsstat, og vegen ligger åpen for storstilt privatisering og nedbygging av offentlig sektor.

Det har i det siste blitt satt fram påstander fra lederen av den kapitalistisk/liberalistiske tanketanken «Civita», Kristin Clemet, om at den norske velferdsmodell er et resultat av felles politisk innsats der ikke minst Høyre skal ha sin del av æren.

BVLIN TRYVNE
Byline undertekst tryvne

DEBATT

Vi som har fulgt utviklingen/oppbyggingen av vår velferdsstat etter krigen vet at den har blitt til i en kamp mot Høyres vilje. Det som kom ut av denne kamp var «Den sosialdemokratiske velferdsmodell». Den ligger langt fra det som har vært Høyre og Fremstriktpartiets (Frp) ønske. Det er disse krefter som i dag arbeider i et politisk fellesskap gjennom «Civita» og som gjør sitt beste for å kritisere og velte vår velferdsmo-

dell slik den nå er. De vil ha ethelt annet system.

For å belyse framveksten av vår sosialdemokratiske velferdsstat bygger jeg i det følgende på den anerkjente faghistoriker og høyremann, professor Francis Sejersted, sin omfangsrike bok: *Sosialdemokratisers tidsskildre: Norge og Sverige i det 20. århundre*.

Ullike velferdsmodeller

Sejersted med flere skiller mellom tre ulike former for velferdsregimer i moderne tid. De er følgende: – De «liberale» i de anglosaksiske land.

– De «konservative» på kontinentet.

– De «sosialdemokratiske» i Skandinavia.

I de liberale regimer legges det relativt stor vekt på markedet for å skape trygghet eller håndtere den sosiale risiko. Deretter system vi etter min mening har i blant annet USA, og som Frp, men også Høyre iver for å få mer av hos oss. Her avgjør lomnehokke hvilke ytelser det enkelte menneske kan ha råd til.

Den konservative modell legger stor vekt på familiens ansvar for enkeltindividet. Det var slik jeg